

ชื่อเรื่อง	การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์
ผู้วิจัย	จินตนา พุ่มไสว
ปีที่ทำวิจัย	2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ (2) สร้างรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ (3) ทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ และ(4) ประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์

วิธีการวิจัยมี 4 ขั้นตอน ดังนี้ (1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ โดยการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูผู้สอน 9 คน ผู้ปกครองนักเรียน 10 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 7 คน และผู้นำชุมชน 2 คน โดยใช้แบบวิเคราะห์ข้อมูลและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) (2) สร้างรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน โดยใช้แบบตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) (3) ทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ศึกษาจากประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน 9 คน ภูมิปัญญาท้องถิ่น 9 คน และนักเรียน 105 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ คู่มือรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ และ(4) ประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ โดยประเมินทักษะชีวิตของนักเรียน ซึ่งผู้ประเมินได้แก่ ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และนักเรียนประเมินตนเอง ด้วยแบบประเมินทักษะชีวิตของนักเรียน ลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ถอดบทเรียนจากการพัฒนารูปแบบจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 24 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสอบถามความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูผู้สอน 9 คน นักเรียน 105 คน ภูมิปัญญาท้องถิ่น 9 คน ผู้ปกครองนักเรียน 99 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา 7 คน เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสอบถามความคิดเห็น ลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ พบว่า การจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ 2) การจัดการศึกษา 3) คุณภาพนักเรียน และ 4) การมีส่วนร่วมของชุมชน

2. รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการ เป็นการบริหารจัดการสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านวิชาการ (2) ด้านบุคลากร (3) ด้านงบประมาณ และ (4) ด้านบริหารทั่วไป องค์ประกอบที่ 2 การจัดการศึกษามี 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ชั้นตระหนักสำนึกในท้องถิ่น (2) ชั้นรวบรวมและวิเคราะห์ (3) ชั้นวางแผน (4) ชั้นดำเนินการตามแผน (5) ชั้นประเมินและประยุกต์ใช้ องค์ประกอบที่ 3 คุณภาพนักเรียน ได้แก่ ทักษะชีวิต 4 ด้าน และองค์ประกอบที่ 4 การมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ (1) ส่งเสริม (2) ประสานงาน (3) สร้างเครือข่าย และผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบพบว่า ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านมีความเห็นพ้องต้องกันว่า รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ มีความเหมาะสม

3. ผลการศึกษาทดลองใช้รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ พบว่า รูปแบบจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ครูผู้สอน มีการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรม ได้หลากหลายสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของโรงเรียนและนักเรียน จัดการเรียนการสอนด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียน มีความกระตือรือร้นแสวงหาความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมากขึ้น นักเรียนได้ลงมือกระทำกิจกรรมที่หลากหลายได้ประยุกต์ใช้ความรู้ มีส่วนร่วมค้นพบความรู้หรือสร้างความรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนทั้ง 4 ด้าน และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ในด้านการสนับสนุนสื่อการเรียนรู้อแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้ความรู้แก่นักเรียน

4. ผลการประเมินผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ พบว่า 1) นักเรียนมีทักษะชีวิตที่สูงขึ้น 2) ผลการถอดบทเรียนหลังการปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบพบว่า การศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ ได้เป็นอย่างดี ส่วนปัญหาที่พบได้แก่ เวลาในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมีจำกัด ควรวางแผนการดำเนินงานให้เหมาะสมกับเวลาเรียน 3) ความคิดเห็นของครูผู้สอน นักเรียน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา ที่มีต่อรูปแบบการจัดการศึกษาด้วยแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองจันทร์ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด